

Escriptors Contemporanis de Ponent 1859-1980

Josep Borrell i Figuera

Quaderns de
divulgació ciutadana n.º 4


Collecció **la
banqueta**

Teresa Pàmias

Teresa Pàmias és l'escriptora típicament autodidacta que, a pesar d'haver nascut el 1919 i de pertànyer al que hem anomenat «la generació sacrificada», no entra a formar part del panorama literari fins l'any 1970, en què guanya el premi «Josep Pla» amb l'obra, feta en col·laboració amb son pare Tomàs, mena d'autobiografia i crònica, titulada *TESTAMENT A PRAGA*. Una obra, d'altra banda, que ens donava la mida de tota la seva producció testimonial posterior: memòries i cròniques novellades de l'experiència de la dona enrolada i compromesa políticament des de la seva joventut i protagonista de la història social i política dels anys immediats a la guerra i de la postguerra.

Va néixer a Balaguer en el si d'una família de tradició pagesa, de pagesos «petits, però no miserables», com diu ella mateixa. La personalitat política del pare, un dels sindicalistes més actius de Balaguer, cenetista primer i després membre dirigent del B.O.C. (Bloc Obrer Camperol) i organitzador de la U.G.T. a Balaguer i després membre destacat del PSUC, propicià que des de l'adolescència Teresa Pàmies tingués una militància política, concretament a les files comunistes de la JSUC. Els articles, els mítings, les lletres de combat, la guerra i l'exili, on romandrà més de trenta anys, fins que retorna a Catalunya el 1971. A l'exili, després de passar per la República Dominicana, per Cuba, Mèxic, va viure dotze anys a Txecoslovàquia on va treballar per Ràdio Praga en emissions en català i castellà. Abans de retornar de l'exili, encara va viure a París des d'on col·laborà a *Serra d'Or* i a *Oriflama*.

A *TESTAMENT...* li seguiren, l'any 1974, les obres *QUAN ÉREM CAPITANS* (premi «Joan Estelrich») i *VA PLOURE TOT EL DIA*. L'any sobre, és l'any més prolífic. Publica cinc títols: *QUAN ÉREM REFUGIATS*, *DONA DE PRES*, *SI VAS A PARÍS PAPÀ...*, *GENT DEL MEU EXILI* i *CRÒNICA DE LA VETLLA*. Al mateix temps es dedicava a la traducció i a les col·laboracions periodístiques (*Mundo Diario*, *Avui*, etc.). A partir de 1976 comença a publicar assaig, i d'aquest mateix any és la novella *AMOR CLANDESTÍ*. Finalment, en la línia de sempre, la literatura testimoni, ha publicat el 1982 *MATINS DE L'ARAN* i *ROSALIA NO HI ERA*. De fet, l'obra de Teresa Pàmies cal explicar-la en la coordenada que definia la narrativa d'exili: la recreació i reconstrucció del record, del passat, del compromís i l'experiència personal.

Teresa Pàmias

DONA DE PRES
Ed. Proa, Barcelona, 1976, pàgs. 218-219.

Moriràs aviat, i abans de morir tens dret a reviu-re-ho, a treure'n la darrera gota de goig. Ell et va dir el que mai no sabé dir-te l'home amb el qual t'havies de casar. Ell et va dir immediatament que et desitjava, i tenia presa. T'ho va dir en un d'aquells moments que la dona sembla esperar-ho. Després, a l'hora íntima en què un home i una dona s'ho diuen tot, explicà els detalls d'aquella bogeria, d'aquella dèria seva pel teu cos, una ràbia de possessió absoluta, ben determinada. T'ho va repetir cada nit i cada matinada d'aquells sis mesos que no podien durar.

I tu, Neus Godàs, menestraleta de Lleida, ¿d'on les vas treure aquelles paraules desvergonyides, tu, que només coneixies els mots secs i rutinaris del llarg festeig amb el Cosme Font? ¿Com vas poder, com vas gosar dir-les, aquelles coses que encara l'encenien més? Ja no us tornàreu a estimar d'aquella manera perquè es impossible de perllongar l'embranchida amorosa d'una parella humana. En la vida d'un home i d'una dona que dormen junts hi ha moments, hi ha situacions que no tenen repetició: són únics. Però una dona no ho és del tot si no els ha coneguts.

Ara saps que cap altre mascle no podia descobrir-te la feminitat que tu et coneixes i que t'ignoraves. En viuràs tota la vida, d'aquella nit. Encara que visques cent anys. Però no els viuràs.

No viuràs cent anys, Neus Godàs. Abans de Nadal ja seràs enterrada. A Lleida, no t'hi duran perquè tu no ho has demanat expressament. T'agrairan el que creuran oblit de part teva, sense saber que també això ha estat «oblidat» pensant en els altres.

Compraran un nínxol al cementiri de les Corts i durant uns anys, el dia de Tots Sants, deixaran flors al costat del marbre sobre el qual es llegirà el teu nom i les dates de naixença i de defunció, amb un RIP molt negre rubricant-ho. Cada primer diumenge de mes et visitarà el Cosme Font, que t'ha estimat amb un amor que no va saber descobrir. A l'agenda del despatx de «Font e Hijos», hi figurarà, al full de cada primer diumenge de mes: «Neus: cementiri».